

CHÂN PHƯƠNG

trong thơ nên có... vú

nhớ Bình Nguyên Lộc

Tôi có kinh nghiệm về những trái vú cụ thể vào khoảng 16,17 tuổi. Lúc ấy tôi đang học năm *seconde* trường Tây và các đêm bal cuối tuần tôi không thiếu cơ hội ôm ghì những bộ ngực đầm tơ rồi đôi khi may mắn được vui cả đầu mặt vào đó mà hôn hít. Đạo đó tôi cũng đang tập tành viết từng câu *alexandrin* vừa dọ dẫm bước vào thế giới Baudelaire với những bài thơ tuyệt vời nhục cảm. Đôi khi nổi hứng tôi còn búng ghi-ta nghêu ngao mấy câu

*La femme qui est dans mon lit
N'a plus vingt ans depuis longtemps
Les seins si lourds
De trop d'amours...*

mà danh ca Serge Reggiani đã mượn tú một bài trong *Les Fleurs du Mal* phổ nhạc và làm xao xuyến các quán rượu Paris vào cuối thập niên 60 nhiều biến động.

Những mấy mối tình học trò ấy qua nhanh. Khi cú sét thần tiên đánh cháy quả tim vào năm thứ hai đại học, thi ca của thế kỷ 20 cũng vừa mở rộng cửa đón tôi vào các cuộc tình hiện đại kiểu Apollinaire, Eluard, Breton... Những chiều mưa phòng trà lãng mạn, những đêm nhiệt đới nồng nàn, làn da nóng ẩm, môi mắt gọi tình... Và trái vú trần của người yêu sẽ trở thành niềm ám ảnh khôn nguôi đọng hoài trong ký ức, đúng như hai câu chớp loé của Valéry chỉ một lần hiện lên mà in dấu trọn kiếp người:

*l'instant d'un sein nu
entre deux chemises...*

Cũng may cho tôi; thay chỗ những quả trái trần thể lần lượt theo nhau ra đi tôi phát hiện ra kho tàng vô tận của chúng trong thơ! Không bằng lòng với bộ ngực Phục Hưng (Shakespeare, Ronsard,

Donne...) tôi ngược thời gian Trung cổ (Les Troubadours) tìm về La Mã, Hy Lạp để bâng hoàng trước cặp vú để trần của Propertius và Catullus, hoặc ngẩn ngơ trước đôi gò của người đẹp Sappho... Như một kẻ say mê đồ cổ, tôi truy lùng thời gian đã mất của nòi tình để tìm lại từng vết tích thẩm mỹ bên dưới các manh vải và bên kia hàng cũi. Và làm sao kẻ xiết niềm vui một ngày nọ khi bắt gặp giữa hai trang *Cựu Ước* lời hát ca ngợi tình nhân của Salomon:

cặp vú em như hai con nai sinh đôi...
(lặp đi lặp lại, Chương 4&7)

Đến đây có lẽ bạn đọc không ít người đã bất bình: tác giả bài viết này mất gốc vọng ngoại quá mức! Hết ca tụng thơ ca Âu Tây lại thần phục Kinh Do Thái! Tại sao có thể lãng quên mấy nghìn năm văn hiến Á Đông! Cả đời nhai cơm, húp phở lại đi khen ngợi vú đầm (chưa nói là phần lớn chúng nó chỉ ẩn hiện trên tờ giấy ó vàng mực rách!)

Thú thật tôi cũng có đôi lần thắc mắc, nhất là những năm sau này khi tóc râu bắt đầu điểm bạc: thơ ca dân tộc với láng giềng đã tiếp nhận... vú như thế nào? Có được hồn nhiên thoải mái như các sắc dân da trắng không? Tình trai gái trong thơ của chúng ta có khi nào để lộ toà thiên nhiên của phái đẹp? Và một lần nữa thú chơi đồ cổ đã dắt tôi vòng vo từ Đường thi, Tống từ đến *Kinh Thi* với *Sở Tử*, thi thoảng lại ghé qua các kho ca dao tục ngữ. Tôi đã mất khá nhiều thời gian mà kết quả chẳng mấy khả quan: gắm lựa xiêm y thì nhiều nhưng trái vú sò được nhìn thấy thì hầu như vắng bóng! Chỉ một lần trong bài "Có Con Nai Chết" (*Kinh Thi*, Quốc Phong) khi người con gái xin chàng trai đừng cỡi dây thắt lưng của nàng là thấp thoáng niềm hy vọng mong manh nhưng rồi cũng vượt mất.¹ Phải chăng truyền thống Nho giáo đã trói buộc tình tự Á đông?² Đọc Lý Bạch, gã *playboy* tài hoa sớm tối vào ra thanh lâu lầu quán hoặc Đổ Mực, tay chơi khét tiếng bạc tình thời Văn Đường, thấy được má hồng cùng lưng thon là may lắm rồi! Tả sắc đẹp nghiêng thành của Dương Quý Phi trong bài "Trường Hận Ca", họ Bạch chỉ hé ra tấm thân mỡ màng của nàng dưới làn nước ấm rồi nín lặng!³ Tôi chịu khó lật lại từng trang *Tục Ngữ Phong Dao* của Nguyễn Văn Ngọc, đôi khi cũng bắt gặp một khoảnh da thịt hấp dẫn,

Đàn ông đóng khổ đuôi lườn
Đàn bà mặc yếm hở lườn mới xinh

hoặc một màn *striptease* kín đáo,

*Thương nhau cởi áo cho nhau
Về nhà dỗi mẹ qua cầu gió bay*

nhưng tuyệt nhiên không thấy cặp vú gợi hứng đâu cả!⁴ Bóng gió thì có bóng gió, hiện thực lại rất mỏng lung,

*Gió nam đánh tốc yếm đào
Anh nghĩ oản trắng, anh vào thắp nhang...*

Cho đến Bà Chúa thờ Nôm cũng tránh né vấn đề; gặp cô gái ngủ ngày da thịt tênh hênh nhà thơ nổi tiếng tả chân của chúng ta lại dùng ẩn dụ:

*... Yếm đào trẽ xuống dưới nường long
Đôi gò Bồng đảo sừng còn ngậm...*

Nghĩ hơi buồn! Dân Việt cũng thuộc loài động vật có vú như ai, sao thơ Việt lại thiếu đi bộ phận này? Té ra kiểm duyệt văn hoá không chỉ là căn bệnh của các chế độ công an, quân phiệt mà thôi!

Tôi lại tiếp tục đào bới. Biết đâu bên dưới các địa tầng văn hoá Khổng Mạnh và Tam giáo vẫn còn tàng ẩn tính nét hồn nhiên chân chất của dân gian? Đi ngược ảnh hưởng của phương Bắc, tìm về nguồn gốc Đông Nam Á thử xem - chẳng phải tổ tiên xa xưa đã từng xâm mình, nhuộm răng ăn trầu hay sao? Đẩy sang một bên các sách Hán tự, tôi bắt đầu sưu tập các tài liệu văn hoá Môn-Khòme và Mã Lai, mày mò tự học các chữ *orang, kampung, makan, minum...* và làm quen với những bài pantun nguyên tác.⁵ Rồi sau nhiều mùa lạnh lợi trong rừng chữ lạ lắm tôi đã được mãn nguyện, đã tận mắt nhìn thấy *susu*, trái vú dân tộc nguyên số, bầu sữa mẹ Mã Lai chính gốc! Mời các bạn cùng tôi về thăm cội nguồn văn hoá, ngâm nga mấy câu thơ tỏ tình đặc sản sau đây:

Sakit kaki ditikam jeruju
Jeruju ada di dalam paya
Sakit hati memandang susu
Susu ada di dalam kebaya⁶

tạm dịch

Dẫm phải gai đau chân
Lá gai mọc giữa đầm
Nhìn thấy vú đau lòng

Vú dưới yếm đầy căng
 Di mana kuang bertelur?
 Di atas lata, di ruang batu
 Di mana abang nak tidur?
 Di atas dada, di ruang susu.⁷

tạm dịch

Ó làm tổ ở đâu?
 Nói lũng sâu, góc núi.
 Người tình muốn ngủ đâu?
 Gối đầu trên đôi vú.

Tôi xin phép tạm ngưng ở đây; gọi là dẫn chúng vài câu khai vị. Máy trang này đã giúp tôi xoa dịu phần nào cái mặc cảm mất gốc của mình. Bây giờ mời các bạn làm một chuyến hành hương văn hoá, tự thân tìm lại lai lịch tâm tình của giống nòi. Biết đâu ngày nào đó một người trong các độc giả của bài viết lời thôi tùy hứng này sẽ nhẫn nại đi xa thật xa, sẽ may mắn tìm ra nơi chôn nhau cắt rốn văn hoá của các tộc Việt ngày xưa.

Chú thích:

1. Xem nguyên tác "Dã hùu Tử Quân", bài 23 trong Bernhard Karlgren, *The Book of Odes*, Stockholm, 1950.
2. Trong bài "The Oldest Chinese Poetry" dịch giả Arthur Cooper lên án giới Nho sĩ đã cắt đục *Kinh Thi* vì các quan điểm luân lý của họ. Xem *The Translator's Art*, Penguin Books, 1987, tr. 62.
3. Mồ nhận xét tài tử trong bài này không có tham vọng của một chuyên khảo và chắc chắn không tránh khỏi thiếu sót. Mặt khác các chấm phá này chỉ liên quan đến thơ. Ai quen biết văn xuôi Trung Hoa đều không lạ gì với những trang đậm đặc đục tình của *Kim Bình Mai*, *Nhục Bồ Đoàn*, v.v.
4. Nói cho chính xác văn chương dân gian rải rác cũng gặp vài trái vú... nhưng chúng chẳng quan hệ gì đến thú vui luyện ái hoặc hạnh phúc lứa đôi. Đó là những cái vú của tướng học và kinh nghiệm bình dân về cơ thể đàn bà như "nhón vú bụ con", "thâm dưa thì khú, thâm vú thì ghen", "vú bánh dầy, má bánh đúc", đại loại... Hoặc những cái vú làm than cơ cực của thân phận gái què:

*Một ngày ba bận trèo đèo
 Vì ai vú xéch, lũng eo hởi chàng!*

5. Pantun là thể thơ truyền khẩu lâu đời của văn hoá dân gian Mã Lai, Nam Dương. Bắt đầu được phổ biến ở Âu châu vào đầu thế kỷ 19. *Pantun* đã chinh phục nhiều nhà thơ, trong đó có Victor Hugo. Vì một lỗi chính tả hay phát âm vào thời đó, *pantun* đã trở thành *pantoum* từ ấy đến nay ở Pháp.
6. Susu trong tiếng Mã Lai có nghĩa là Vú hoặc Sữa. Các âm tiết của từ này vẫn còn trong tiếng Việt ngày nay: khi một đứa bé Việt Nam bú "Sữa" mẹ thì em được gắn chặt với cội nguồn theo nhiều nghĩa, cả văn hoá lẫn sinh thành.
7. Hai bài *pantun* trên được trích từ *Pantouns Malais* do Georges Voisset tuyển dịch cho nhà xuất bản Orphée/La Différence, 1993, và *Anciennes Voix Malaises* do Francois-René Daillie tuyển dịch cho nhà Fata Morgana, 1993.